

TÜRKİYE EKONOMİSİ

HIZLI ŞEKİLDE DOLARİZE

OLMAKTADIR.

DOLARİZASYONUN EN ÖNEMLİ NEDENİ ULUSAL PARAYA, EKONOMİYE VE SİYASAL İKTİDARA DUYULAN GÜVENSİZLİKTİR.

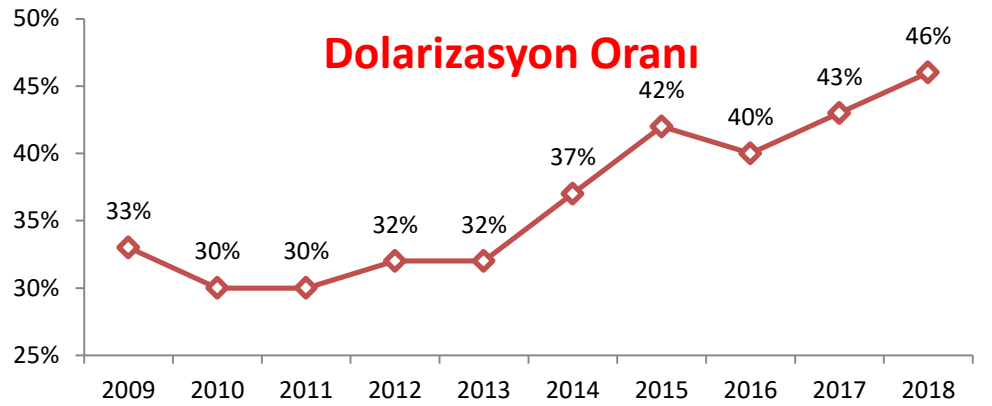
1990'LARDA DOLARİZE OLAN TÜRKİYE, 2015 YILINDAN SONRA YENİDEN BENZER BİR SÜRECE GİRDİ.

ENFLASYONDAN KUR BELİRSİZLİĞİNE, KUR BELİRSİZLİĞİNDEN DOLARİZASYONA GEÇİŞ SÜRECİ BİR TÜR FİİLİ "PARA İKAMESİ" OLARAK GERÇEKLEŞİYOR.

2001 KRİZİNDE DOLARİZASYON ORANI % 55 BANDINI AŞMIŞTI.

Kriz, belirsizlik ve daralma dönemlerine eşlik eden enflasyonist eğilimler, Türkiye gibi hem üretimi hem de tüketimi dışa bağımlı olan ülkelerde "dolarizasyon" ile sonuçlanıyor.

Dolarizasyon; ülkenin ulusal parasının kısmen veya bazı örneklerdeki/sektörlerdeki gibi tamamen terk edilip, yerine yabancı para biriminin resmi para birimi olarak çeşitli şekillerde kullanımınıdır. Bu süreç ulusal parada yaşanan değer kaybından korunmak amacıyla, ulusal para cinsinden finansal varlıklar yerine yabancı para cinsinden finansal varlıkları seçmeyle ortaya çıkıyor. Finansal dolarizasyon olarak da ifade edilen bu durum; ülkedeki yerleşiklerin, hem varlık hem de yükümlülüklerini yabancı para cinsinden tutma eğilimidir.

✓ Dengesiz dış ticaret hadleri olan ve finansal sektörü ulusal para ile işleyen Türkiye gibi ülkelerde hızlı dolarizasyon önemli maliyet artışlarına ve baş edilemeyen dış şoklara neden olmaktadır.

✓ Türkiye'de dolar gittikçe yoğunlaşan oranda bir ödeme aracı olarak kullanılmakta, yurttaşlar ve işletmeler finansal varlıklarını döviz cinsine dönüştürmekte ve fiyat ve ücretler ya dolar bazında belirlenmekte ya da bu eğilimden etkilenmektedir.

✓ Dolarizasyonun açıkca zararlı olan sonuçları Türkiye'de yaşanmaya başlamıştır. Böyle bir durumun ağırlaşması durumunda Merkez Bankası'nın para politikası işlevlerini yerine getirememekte, ülke dış etkilere açık hale gelmekte, borç çevriminin maliyetleri artmakta, bankacılık sisteminde maliyeti yüksek risklere yol açmaktadır. Bu gelişmeler de dolarizasyonun yeniden hızlandığı kısır bir döngü ile sonuçlanmaktadır.

✓ Döviz mevduatlarının, geniş anlamda para arzının içindeki payının (Geniş Para Arzı= Dolaşımdaki Para+ Toplam Mevduat + Döviz Tevdiat Hesapları) % 30-35 oranı üzerinde olduğu yerlerde yüksek derecede dolarizasyondan söz edilebilir. TL'ye duyulan güvenin azalması, enflasyonun yükselmesi ve gelişmiş ülkelerin faiz artırımı; Türkiye'de son yıllarda hızlanan dolarizasyonun nedenleridir.

✓ **Yeniden % 50 dolarizasyon oranına yönelen Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu krizin derinleşmesi ekonomiye duyulan güvenin azalması nedeniyledir.**

TÜRKİYEDE NÜFUSUN SADECE % 36'SI BİR İŞTE ÇALIŞIYOR.

BİR KİŞİ ÇALIŞIP ORTALAMA 3 KİŞİYİ GEÇİNDİRİYOR.

GERÇEK İŞSİZ SAYISI 6 MİLYONUN ÜZERİNDEDİR.

1 MİLYONDAN FAZLA KİŞİ GEÇİNMEK İÇİN EK İŞ YAPMAKTADIR.

İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARI AB, OECD ORTALAMALARININ ÇOK ALTINDA OLUP % 53'TÜR.

15 YAŞ ÜZERİ 28,3 MİLYON KİŞİ İŞGÜCÜNE DAHİL DEĞİLDİR. BUNUN % 71'i KADINDIR

3 MİLYONDAN FAZLA KİŞİ ÜCRETSİZ ÇALIŞTIRILMAKTADIR.

HER 3 ÇALIŞANDAN 1'İ KIRILGAN, GÜVENCESİZ, SİGORTASIZ BİR İŞTE ÇALIŞMAKTADIR.

Türkiye'de; cinsiyetçi iş bölümü, tarımsal çözülme, uzun çalışma saatleri, kayıt dışılığın yüksek olması gibi nedenlerle işgücüne katılma oranları düşük düzeydedir.

✓ 81 Milyon olan ülke nüfusunun % 75'i çalışma çağında iken bu kişilerin de % 47'si işgücü içerisinde değildir.

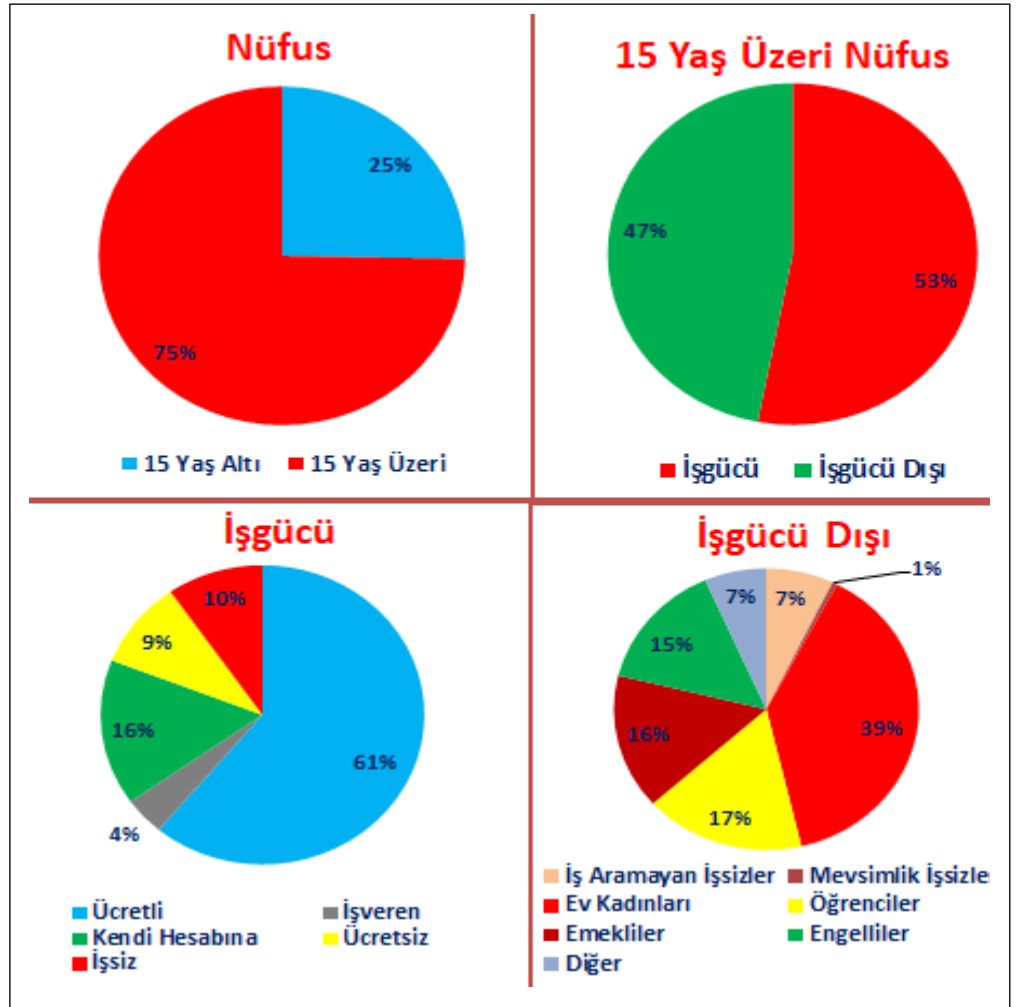
✓ İşsiz ve çalışanlardan oluşan "İşgücü"; ülke nüfusunun yaklaşık % 40'ı kadardır. 15 yaş üzeri nüfusun % 53'üne denk gelen işgücünün yaklaşık % 10'u ise TÜİK tanımına göre işsizdir. Nisan 2018 verisine göre **3 Milyon 86 bin** kişi bu kapsamda işsizdir.

✓ İş aramaktan bıkanlar, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar, mevsimlik işsizler ve yeterince iş olmadığı için part-time çalışanlar bu kapsamda işsiz sayılmamaktadır. Bu kişiler dahil edildiğinde gerçek işsiz sayısı **6 Milyonun** üzerindedir.

✓ Özellikle kadınlarda düşük olan işgücüne katılma oranları nedeniyle çalışan nüfusun toplam nüfusa olan oranı AB ve OECD ortalamasının altındadır.

✓ Yıllardır sürdürülen tarım politikası(zlığı) nedeniyle tarımın istihdam ve üretim içerisindeki payı düşmekte ve bu sektörden kopan işgücünün niteliği nedeniyle diğer sektörlerde istihdamı sağlanmamaktadır. 2004 yılında 5,7 Milyon olan tarım istihdamı nüfus artışına rağmen 2017 yılında 5,4 milyona düşmüştür.

✓ Türkiye'de 1 Milyon 68 bin kişi geçine bilmek için ek iş yaparken, çalışanların % 78'i cumartesi günü , % 50,4'ü Pazar günü de çalıştırılmaktadır.

EKONOMİNİN PROMPTERİ:

İŞGÜCÜ PİYASASI VERİLERİ (2015-2018) (MEVSİMSEL ETKİDEN ARINDIRILMIŞ)

Yıl	Dönem	İşgücü	İstihdam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet	İşsiz	İşgücüne katılma oranı	İstihdam oranı	İşsizlik oranı	Tarım dışı işsizlik	Genç işsizlik
2015	Ocak	29 338	26 316	5 418	5 349	1 921	13 628	3 021	51,0	45,8	10,3	12,4	18,9
	Şubat	29 356	26 336	5 244	5 351	1 862	13 879	3 020	51,0	45,8	10,3	12,3	19,1
	Mart	29 340	26 324	5 486	5 308	1 901	13 629	3 016	50,9	45,7	10,3	12,4	18,9
	Nisan	29 444	26 457	5 520	5 326	1 888	13 724	2 986	51,0	45,9	10,1	12,3	18,8
	Mayıs	29 589	26 558	5 543	5 404	1 875	13 737	3 031	51,2	46,0	10,2	12,4	18,6
	Haziran	29 689	26 611	5 578	5 380	1 869	13 785	3 078	51,3	46,0	10,4	12,5	18,5
	Temmuz	29 792	26 743	5 502	5 336	1 920	13 985	3 049	51,5	46,2	10,2	12,2	18,4
	Ağustos	29 744	26 683	5 534	5 252	1 918	13 980	3 061	51,3	46,0	10,3	12,3	18,3
	Eylül	29 936	26 857	5 515	5 327	1 941	14 074	3 078	51,6	46,3	10,3	12,3	18,3
	Ekim	29 939	26 805	5 449	5 363	1 962	14 031	3 133	51,5	46,1	10,5	12,5	18,4
	Kasım	30 009	26 915	5 386	5 353	1 987	14 189	3 093	51,5	46,2	10,3	12,3	18,2
	Aralık	30 114	27 031	5 408	5 311	1 993	14 318	3 083	51,7	46,4	10,2	12,2	18,2
2016	Ocak	30 185	27 133	5 374	5 300	1 999	14 459	3 053	51,7	46,5	10,1	12,1	18,2
	Şubat	30 238	27 211	5 330	5 276	1 996	14 608	3 028	51,7	46,6	10,0	11,9	18,3
	Mart	30 335	27 346	5 391	5 295	2 025	14 635	2 988	51,9	46,8	9,9	11,7	18,3
	Nisan	30 445	27 437	5 374	5 381	2 041	14 641	3 009	52,0	46,9	9,9	11,8	18,5
	Mayıs	30 503	27 349	5 325	5 386	2 054	14 584	3 153	52,0	46,7	10,3	12,3	19,0
	Haziran	30 351	27 015	5 177	5 330	1 955	14 553	3 336	51,7	46,0	11,0	13,0	19,7
	Temmuz	30 438	27 041	5 210	5 254	1 950	14 628	3 397	51,8	46,0	11,2	13,3	19,8
	Ağustos	30 493	27 009	5 271	5 224	1 921	14 593	3 485	51,8	45,9	11,4	13,6	20,1
	Eylül	30 745	27 260	5 337	5 260	2 029	14 633	3 486	52,2	46,3	11,3	13,5	20,3
	Ekim	30 857	27 234	5 282	5 282	1 995	14 675	3 623	52,3	46,2	11,7	14,0	20,9
	Kasım	30 983	27 311	5 285	5 316	1 994	14 715	3 672	52,5	46,2	11,9	14,1	21,4
	Aralık	30 976	27 251	5 310	5 265	1 956	14 719	3 725	52,4	46,1	12,0	14,3	21,8
2017	Ocak	31 215	27 516	5 437	5 274	1 963	14 841	3 699	52,5	46,3	11,8	14,1	21,9
	Şubat	31 361	27 695	5 479	5 251	2 022	14 942	3 667	52,6	46,5	11,7	13,9	21,9
	Mart	31 446	27 838	5 390	5 346	2 097	15 005	3 608	52,7	46,7	11,5	13,6	21,8
	Nisan	31 462	27 956	5 357	5 372	2 134	15 093	3 505	52,7	46,8	11,1	13,2	21,5
	Mayıs	31 493	27 984	5 376	5 386	2 074	15 147	3 509	52,7	46,8	11,1	13,2	21,2
	Haziran	31 543	28 079	5 372	5 383	2 065	15 258	3 464	52,7	46,9	11,0	13,0	21,0
	Temmuz	31 672	28 163	5 501	5 363	2 089	15 210	3 509	52,9	47,0	11,1	13,2	20,9
	Ağustos	31 748	28 356	5 464	5 437	2 147	15 308	3 392	52,9	47,3	10,7	12,7	20,5
	Eylül	31 866	28 486	5 527	5 421	2 123	15 415	3 380	53,0	47,4	10,6	12,6	20,2
	Ekim	31 878	28 608	5 506	5 470	2 112	15 520	3 270	53,0	47,6	10,3	12,2	19,7
	Kasım	31 985	28 745	5 521	5 470	2 145	15 608	3 240	53,1	47,7	10,1	12,1	19,4
	Aralık	32 041	28 866	5 552	5 514	2 184	15 616	3 174	53,1	47,9	9,9	11,8	18,9
2018	Ocak	32 054	28 883	5 498	5 567	2 208	15 610	3 172	53,1	47,9	9,9	11,8	18,8
	Şubat	32 078	28 915	5 425	5 627	2 206	15 657	3 164	53,1	47,9	9,9	11,7	18,4
	Mart	32 039	28 852	5 370	5 618	2 160	15 704	3 188	53,0	47,7	9,9	11,8	18,1
	Nisan	32 109	28 818	5 350	5 650	2 108	15 710	3 291	53,1	47,6	10,3	12,2	17,9

Kaynak: TÜİK

Bülten Notu: HDP'nin 24 Haziran Seçimleri için sunduğu Ekonomi Bildirgesine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Bir ülkede döviz büroları mantar gibi çoğalıyorsa o ülkenin merkez bankası işini yapmamaktadır.

@HDPekonomi

hdpekonombulteni@gmail.com adresine görüş, öneri ve eleştirilerinizi iletebilirsiniz.